

*Meža kokaudzētavu
saraksts 2024*

*Natura 2000
maksājumi – jau drīz!*

*Turpinās mizgrauža
ierobežošanas pasākumi*

*Meža atjaunošana –
kas par to jāzina?*

Foto: Evija Auziņa

AKTUALIZĒTS MEŽA KOKAUDZĒTAVU SARAKSTS 2024. GADAM

Meža konsultāciju pakalpojumu centrs sadarbībā ar Valsts meža dienestu (VMD) un AS “Latvijas Valsts meži” (LVM) struktūrvienību “LVM Sēklas un stādi” ir aktualizējis kokaudzētavu sarakstu.

Aicinām meža īpašniekus savlaicīgi sazināties ar kokaudzētāvam, lai precizētu stādu pieejamību un laikus veiktu pasūtījumu. LVM kokaudzētāvās šī gada pavasarim ir brīvi pieejami skuju koku stādi – priede, egle; savukārt bērzs un melnalksnis būs pieejams 2024. gada rudenī. Lūgums jau tagad sākt plānot darbus un pieteikt stā-

duš šī gada rudens sezonai, kā arī 2025. gada pavasarim.

Informējam, ka LVM kokaudzētāvās pieteikumus stādiem pieņem centralizēti. Pieteikuma anketas var atrast LVM mājaslapas sadaļā “Sēklas un stādi” – Meža stādi. Aizpildītā pieteikuma veidlapa jā-sūta uz e-pasta adresi: mezastadi@lvm.lv. Neskaidrību gadījumā iespējams arī konsultēties, zvanot pa tālruni 22034102.

Atcerieties, ka, pērkot stādus, noteikti jāsauglabā stādu iegādi apliecinošs dokuments un etiķete, kas būs jāiesniedz VMD kopā ar atjaunošanas vai ieaudzēšanas pārskatu. Pārskatus var iesniegt arī

elektroniski. Ieskatieties video instrukcijās, kas pieejamas VMD mājaslapas sadaļā – Noderīgi, Video instrukcijas un VMD Youtube kontā, kur pievienotas video instrukcijas darbam Meža valsts reģistrā.

Iegādājoties stādus meža atjaunošanai vai ieaudzēšanai, jāatceras, ka būtiski ir izvēlēties stādīšanas vietas reģionam atbilstošas izcelsmes stādmateriālu. Stādi, kas izaudzēti no austrumu ieguves apgabālā iegūtajām sēklām, būs piemēroti visai Latvijas teritorijai, bet stādi, kas izaudzēti no rietumu apgabālā iegūtajām sēklām, ir piemēroti tikai Latvijas rietumu teritorijai. Saraksts skatāms 7. lpp.

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Noteiktās egļu audzēs aizliegta koku ciršana 2
- Aicinām pieteikties kompensācijas maksājumiem par *Natura 2000* meža teritorijām un mikroliegumiem. 2
- Zemkopības ministrijas meža departamentam jauns direktors 3
- Ko darīt ar biotopiem nākotnē 4
- Pieejamas mācības meža īpašniekiem ar ES atbalstu 5
- Dzīve – raiba kā dzeņa vēders 6
- Meža kokaudzētavu saraksts 7
- “Dzīvais mežs” – jauna sadarbības pieeja dabas vērtību saglabāšanai privātajos mežos 8
- Pavasara vēstneši 10
- Pārdod cirsmu par augstāko cenu ... 10
- Mizgrauža pētījuma galvenās atziņas 11
- Meža atjaunošana — kas par to jāzina? 12
- Sapnis par mežsaimniecības profesiju lolots jau no pamatskolas 13
- Nomedīto meža cūku gaļu tagad būs vieglāk laist aprītē 14
- Apaļo kokmateriālu produktu cenu tendences 15
- Augošu koku izsoļu pārdošanas rezultāti 15
- 2024. gada dabas simboli 16

NOTEIKTĀS EĢĻU AUDZĒS AIZLIEGTA KOKU CIRŠANA

Valsts meža dienests atgādina, ka līdz 2024. gada beigām ir izsludināta mizgrauža masveida savairošanās situācija Latvijas teritorijas mežos. Tās ietvaros no 1. aprīļa egļu mežaudžu aizsardzības zonās būs spēkā saimnieciskās darbības ierobežojumi.

2024. gada janvārī Valsts meža dienests izdevis rīkojumu, lai aizsargātu vērtīgās egļu mežaudzes no augiem kaitīgā organisma – egļu astoņzobu mizgrauža (*Ips typographus*). Rīkojumā noteikti gan saimnieciskās darbības ierobežojumi, gan aizsardzības pasākumi mizgrauža aktivitātes samazināšanai egļu mežaudzēs visā Latvijas teritorijā.

Saimnieciskās darbības ierobežojumi nosaka, ka laika periodā no 1. aprīļa līdz 31. augustam A, B, C aizsardzības zonās ir aizliegta koku ciršana, izņemot atsevišķus gadījumus, kas noteikti rīkojumā. Aizliegums attiecas arī uz izsniegtajiem ciršanas apliecinājumiem.

Savukārt aizsardzības pasākumi paredz 2023. un 2024. gada augu veģetācijas sezonā mizgraužu bojātu koku ciršanu sanitārajā vienlaidu cirtē, ja saņemts Valsts meža dienesta sanitārais atzinums. Izcirtuma platībās, kas pārsniedz 0,8 hektārus, paredzēts izvietot feromonu slazdus.

A, B un C aizsardzības zonas ir atspoguļotas valsts informācijas sistēmā – Meža valsts reģistrs karšu sadaļā. D aizsardzības zona Meža valsts reģistrā netiek attēlota. Tāpat jāpievērš uzmanība

tam, ka dažādos kartes mērogos var būt redzama tikai daļa informācijas.

Egļu astoņzobu mizgrauzis uzskatāms par visagresīvāko un bīstamāko egļu audžu kaitēkli visā Eirāzijā, jo tas var invadēt ne tikai novājinātas egles, bet arī pilnīgi veselus kokus. Tādēļ Valsts meža dienests aicina meža īpašniekus apsekot savas egļu mežaudzes, jo tikai tādējādi var konstatēt kaitēkļu savairošanos konkrētajā mežaudzē un veikt nepieciešamos aizsardzības pasākumus.

Lai nodrošinātu tūlītēju aizsardzības pasākumu izpildi, Valsts meža dienests no 1. aprīļa apliecinājumu koku ciršanai sanitārajā vienlaidu cirtē izsniedz piecu darba dienu laikā no iesnieguma saņemšanas.

Iveta PAVZINIUKA,
Valsts meža dienesta
sabiedrisko attiecību
speciāliste, tālr. 20287875
e-pasts: iveta.pavziniuka@
vmd.gov.lv

AICINĀM PIETEIKTIES KOMPENSĀCIJAS MAKSĀJUMIEM PAR NATURA 2000 MEŽA TERITORIJĀM UN MIKROLIEGUMIEM

Meža konsultāciju pakalpojumu centrs (MKPC) aicina meža īpašniekus pieteikties kompensācijas maksājumiem par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem *Natura 2000* meža zemēs un mikroliegumos, kas atrodas ārpus *Natura 2000* teritorijām vai *Natura 2000* teritorijā un ir noteikti atbilstoši normatīvajiem aktiem.

Tas ir ikgadējs kompensācijas maksājums, uz kuru pieteikšanos izsludina Lauku atbalsta dienests (LAD). 16. vai 17. aprīlī ir plānots sākt pieteikšanos. Kompensācijas maksājumiem, kā ierasts, varēs pieteikties elektroniskajā pieteikšanās sistēmā (EPS), aizpildot ģeotelpisko iesniegumu.

Maksājums pienākas par vismaz 1 ha lielu meža zemes platību, kurā uz kārtējā gada 1. martu ir spēkā kāds no mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem:

- 196 EUR – aizliegta mežsaimnieciskā darbība, aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte;
- 145 EUR – aizliegta galvenā cirte;
- 52 EUR – aizliegta kailcirte.

Mazie mežu īpašnieki, kuru platības ar aprobežojumiem ir mazāk par 1 ha, var apvienoties, lai kopīgi izpildītu prasību par vismaz 1 ha, un iesniegt vienu kopīgu ģeotelpisko iesniegumu.

Jāatceras, ka atbalstu var saņemt, ja pieteiktajā platībā ir veikta meža inventarizācija, kas ir spēkā uz 1. martu, un inventarizācijas dati ir iekļauti Meža valsts reģistrā līdz 2024. gada 1. martam.

Plašāka informācija par atbalsta pasākumu būs pieejama LAD mājaslapā www.lad.gov.lv sadaļā – Atbalsta maksājumi.

MKPC darbinieki visos Latvijas reģionos sniedz konsultācijas, palīdz sagatavot un iesniegt attiecīgo dokumentāciju LAD elektroniskajā pieteikšanās sistēmā.

ZEMKOPIBAS MINISTRIJAS MEŽA DEPARTAMENTAM JAUNS DIREKTORS

Pēc nozīmīgām pārmaiņām valsts pārvaldes meža nozares stratēģiskās vadības līmenī darbu Meža departamenta vadībā sācis tā jaunais direktors Andis Purs. “Visi jau mēs te pa meža nozari maļamies,” smeļot saka Andis. “Strādāju meža nozarē kopš 2002. gada, bet dzimis esmu burtiski meža vidū.”

Paaudzēs mežinieks

Andis ir dzimis Austrumvidzemes pierobežā, Ziemeļa pagastā, kas atrodas Alūksnes augstienes ziemeļu daļā. Vecāki visu mūžu bijuši saistīti ar mežu. Anda bērnība pagājusi, skrienot pa mežiem, starp zirgiem, mājlopiem, ar siena vākšanu un kartupeļu talkām.

Jau drīz bijis skaidrs, ka izglītība jāturpina tieši meža nozarē. Pirmo profesionālo izglītību Andis ieguvis Ogres Meža tehnikumā. Ar vislabākajiem vārdiem viņš piemin savus vecā kaluma pasniedzējus: labāko dendroloģijas pasniedzēju Ritu Insbergu, kuru visi mīļi sauca par Tillīti, Gundaru Atelbaueru, kurš mācīja fiziku, mežkopību pasniedza Andris Insbergs, ģeodēziju – Ivars Insbergs, medicīnu – Modris Grantiņš. “Jāatzīmē, ka mūsu kursam bija smukākā audzinātāja Ieva Žihare,” stāsta Andis. Iegūtās izglītības kvalitāte bija tāda, ka pēc tehnikuma absolvents varēja uzreiz iet un strādāt mežā. Arī augstskolā, kur Andis kopā ar citiem labākajiem tehnikuma absolventiem iestājās bez iestājesāmenu kārtības, zināšanas noderēja. Dažam labam jaunajam mācībspēkam studenti zināšanās varējuši pogas izgriezt.

“Ap to laiku, kad beidzu augstskolu, jau bija izveidota AS “Latvijas Valsts meži”. Sāku darbu 2002. gadā meža resursu uzskaites speciālista

Foto: Uģis Avots

ZM Meža departamenta direktors Andis Purs

amatā. Darbs bija saistīts ar meža zemju uzmērīšanu un reģistrēšanu Zemesgrāmatā Zemgales mežsaimniecībā. Var teikt, ka esmu piedzīvojis jaunos “mērnieku laikus” visā krāšņumā. Vēlāk, jau strādājot struktūrvienībā “Nekustamie īpašumi”, darba darīšanās Latvijas meži ir izstaigāti krustu šķērsu un, komunicējot ar kolēģiem, zemju īpašniekiem, nomniekiem, piedzīvotas visstākās *nacionālās īpatnības* mūsu mazajā skaistajā Latvijā,” stāsta Andis.

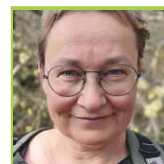
2016. gadā Andis turpina darbu Valsts meža dienestā (VMD): sākumā – Kontroles daļā, bet drīz pēc tam – Vides aizsardzības daļas vadītāja

amatā. Meža aizsardzība, slimības un kaitēkļi, mikroliedumu veidošanas jautājumi, kā arī ugunsapsardzības jautājumi bija Anda pārziņā. Jautāts, ar ko VMD paliks atmiņā, Andis runā par draudzību, labestību un vienotību kolēģu vidū. “Gribi vai negribi, mēs visi esam vienas nozares, vienas fakultātes izlaidums. Atsaucīgi, uz attīstību vērsti kolēģi. Un pats galvenais – zini, ka atgriezoties vienmēr juties kā mājās.”

Lielais, skaistais kopējais mērķis

“Mēs, mežinieki, visi esam vienoti šī kopējā mērķa labā – mēs veidojam sakoptu, neatkarīgu un pārtikušu Latviju, taču gribētos redzēt lielāku sapratni un vienotību arī augstākās valsts pārvaldes līmeņos,” – tā par savu darbības lauku saka Meža departamenta direktors. “Protams, ir jauni izaicinājumi par zaļo kursu, klimatneitralitāti, SEG emisiju samazināšanu utt., un tas liek visiem meklēt kompromisus, lai sasniegtu kopējos mērķus. Jāsaprot, ka, atrisinot vienu no šīm problēmām, tiek ietekmētas pārējās jomas. Šie nav tikai vienas ministrijas ietvaros risināmi jautājumi. Ir skaidrs, ka vienas ministrijas pieņemtie lēmumi ietekmēs citas ministrijas, un tas var atspoguļoties zaudētās darbavietās, nesamaksātos nodokļos, neiegūtā izejmateriālā utt. Jautājums – vai tiešām tas ir mērķis? Tas joprojām ir lielākais izaicinājums – saprast, ka šeit Latvijā neesam “mēs” un “jūs”, bet ka Latvija ir viena un mēs visi esam šeit kopā, lai risinātu, kā sabalansēt vides, sabiedrības un ekonomiskās intereses, lai nepazaudētu ne dabas vērtības, ne cilvēkus. Ja vēlamies būt nevis bagātākā, bet laimīgākā valsts, tad varbūt beidzot ir laiks sākt citam ar citu runāt par kopīgu mērķu sasniegšanu, nevis iestāties pozā un pateikt: viss ir slikti. Skatoties, kā pamazām tukšojas lauki, šķiet, brīžiem aizmirstam, ka galvenā vērtība ir cilvēks, kas tur dzīvo. Līdz ar to Meža departamentam darba pilnas rokas.”

“Vēlos pateikt lielu paldies visiem, kurus esmu satīcis savā dzīvē, jo labākais darbaudzinātājs ir dzīve. Un tiekamies mežā!” – tā Andis Purs.

IVETA ZARIŅA,
Zemkopības ministrijas
Meža nozares stratēģijas
un atbalsta nodaļas
vecākā eksperte, e-pasts:
Iveta.Zarina@zm.gov.lv

KO DARĪT AR BIOTOPIEM NĀKOTNĒ

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (VARAM) ir izstrādājusi informatīvā ziņojuma projektu “Par aizsargājamo biotopu izplatības un kvalitātes apzināšanas rezultātiem un tālāko rīcību aizsargājamo biotopu labvēlīgas aizsardzības stāvokļa nodrošināšanas un tautsaimniecības nozaru attīstības interešu sabalansēšanai”.

Tajā ir apkopota informācija par aizsargājamo biotopu izplatību un kvalitāti Latvijas teritorijā, par *Natura 2000* tīkla pilnveidošanu, par tālākās darbības scenārijiem un to ietekmes izvērtējums, kā arī sniegta informācija par turpmāko rīcību labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšanai Eiropas Savienības (ES) nozīmes biotopiem. Ziņojumā norādīts arī par kompensāciju nepieciešamību, ja tiek noteikti saimnieciskās darbības ierobežojumi.

Daži fakti no ziņojuma

ES nozīmes meža biotopi kopā konstatēti 335 519 ha platībā, no tiem 51,4 % ārpus esošajām aizsargājamām teritorijām, kas nozīmē, ka šīs platības pakļautas lielākam iznīcināšanas riskam. Biotopu kartēšanas rezultāti liecina arī par to, ka ES nozīmes biotopu platības, it īpaši meži un zālāji, ir stipri fragmentēti, t. i., tie tikai nedaudzos apvidos veido lielākas vienlaidus platības vai koncentrācijas vietas. Biotopu fragmentācija apdraud ne tikai biotopus un tiem raksturīgo, t. sk. apdraudēto sugu pastāvēšanu un izplatīšanās iespējas ilgtermiņā, bet apgrūrina

Foto: Līga Solosteja

Biotops - staignāju meži

arī jaunu kompaktu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*) izveidi, apsaimniekošanu un uzraudzību.

Viena no turpmākajām rīcībām labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšanai ES nozīmes biotopiem ir – jaunas *Natura 2000* teritorijas veidot galvenokārt valsts un pašvaldību (publiskā) īpašuma zemēs, ciktāl tas ir ekoloģiski iespējams, lai samazinātu saimnieciskās darbības ierobežojumu slogu privātajiem zemes īpašniekiem, kā arī mazinātu kompensāciju izmaksai nepieciešamos līdzekļus no valsts budžeta un ES fondu maksājumiem. Vēl viena plānotā rīcība – noteikt, ka ES nozīmes biotopus valsts un pašvaldību (publiskā) īpašuma zemēs saglabā tādā platībā un vismaz tādā ekoloģiskā stāvoklī un kvalitātē, kā tas fiksēts dabas datu pārvaldības sistēmā “Ozols”.

Ar ziņojuma projektu, Ministru kabi-

neta sēdes protokollēmuma projektu un iesniegtajiem priekšlikumiem iespējams iepazīties www.tapportals.mk.gov.lv sadaļā – Sabiedrības līdzdalība, meklējot pēc ziņojuma projekta nosaukuma.

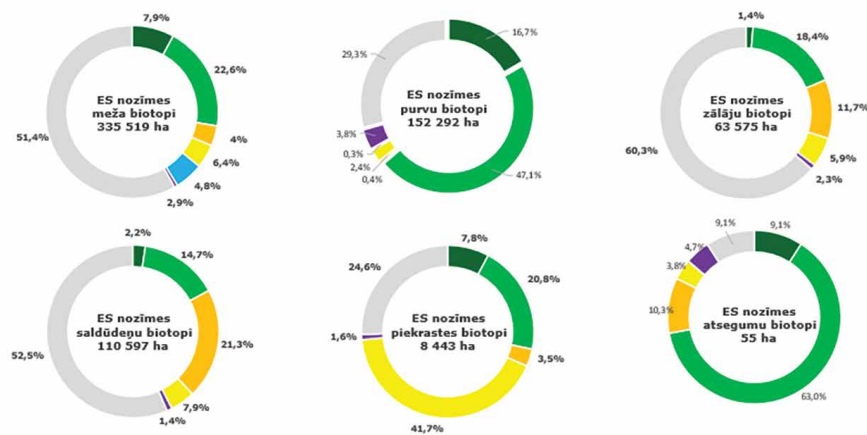
Zināšanai: biotopu kartēšanas rezultāti izriet no dabas skaitīšanas procesa*, kas norisinājās no 2017. līdz 2020. gadam. Šajā laikā tika apsekoti 1 244 757 ha un konstatēti 670 481 ha ES nozīmes biotopu, kas aizņem 10,3 % no valsts kopējās sauszemes teritorijas. Lielāko daļu – 50,1 % no ES nozīmes biotopiem jeb 5 % no kopējās valsts teritorijas aizņem ES nozīmes purvu un avotu aizsargājami biotopi aizņem 2 % no Latvijas teritorijas.

* *Dabas skaitīšana aizsākās 2015. gadā. 2016. gadā ar Zemkopības ministriju tika saskaņota un VARAM apstiprināta ES nozīmes biotopu izplatības un kvalitātes apzināšanas un darbu organizācijas metodika. No 2017. līdz 2020. gadam norisinājās lauku darbi, datu pārbaude, zemes īpašnieku informēšana (par kartēšanas uzsākšanu, par konstatētajiem biotopiem), pēc tam sekoja datu apkopošana, analīze, scenāriju izstrāde biotopu aizsardzībai. Pēdējo divu gadu laikā norisinājās datu precizēšana, biotopu kartēšanas rezultātu sociāli ekonomiskā analīze, kā arī apkopojums par normatīvajiem aktiem, kuros būtu nepieciešami grozījumi.*

Vēršam uzmanību, ka šis ir tikai ziņojuma projekts un nav pieņemts Ministru kabineta lēmums par turpmāko rīcību.

Līga SOLOSTEJA,
MKPC mežsaimniecības
projektu vadītāja,
e-pasts: liga.solosteja@mkpc.lkc.lv
tālr. 28018569

Biotopu iedalījums zonējuma kategorijās

- Rezervāti, stingrā režīma zonas, regulējamā režīma zonas
- Dabas liegumi, dabas lieguma zonas, sezonas lieguma zonas
- Dabas parki, dabas parka zonas
- Aizsargājamo ainavu apvidi, ainavu aizsardzības zonas
- Mikroliegumi ārpus N2000
- Citu kategoriju zonējums
- Pārējā Latvijas teritorija

Dažādu ES nozīmes biotopu grupu sastopamība valstī, tajā skaitā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dažādās zonās (2023. gada dati).

Autors: Shēma no VARAM ziņojuma

Foto: Andris Vīrs

Foto: Esmeralda Kalderauska-Svikule

Ziemeļvidzemes nodaļas organizētas apmācības medniekiem

Audzēs šķērslaukuma noteikšana, vizējot no parauglaukuma centra uz visiem apkārtējiem kokiem ar Biterliha lineālu

PIEEJAMAS MĀCĪBAS MEŽA ĪPAŠNIEKIEM AR ES ATBALSTU

Jau vairāk nekā 200 mežsaimnieku aizvadītajos trijos mēnešos aktīvi izmantojuši iespēju izglītoties mācībās, ko organizē Meža konsultāciju pakalpojumu centrs (MKPC) sadarbībā ar Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāti (LBTU).

MKPC aicina meža īpašniekus, meža nozarē nodarbinātos un medniekus pieteikties šo mācību pavasara ciklam. Mācībās ir iespēja iegūt gan teorētiskās zināšanas, gan praktiskās iemaņas mežā un citos objektos, kā arī pamatzināšanas meža apsaimniekošanas uzsākšanā. Teorētiskās nodarbības notiek gan klātienē, gan attālināti, bet praktiskās – klātienē mežā. Mācībās piedalās vieslektori no LBTU Meža un vides zinātņu fakultātes, Valsts meža dienesta, Pārtikas veterinārā dienesta, kā arī mežzinātnieki un citu institūciju speciālisti.

Mācību dalībnieki saņems izdales materiālus un apliecinājumus

Mācību “Motorinstrumentu izmantošana mežizstrādes darbos, kokmateriālu

kvalitātes vērtēšana” nodarbībās būs iespēja praktiski darboties ar motorzāģi vai krūmgriezi un iegūt ne tikai zināšanas par mežizstrādes procesu, bet arī motorinstrumentu vadītāja apliecību.

Savukārt mācībās “Savvaļas dzīvnieku slimības, medījuma gaļas higiēna un pārtikas drošība” (pirmais līmenis) dalībnieks, sekmīgi nokārtojot gala pārbaudījumu – testu, saņem apliecinājumu par to, ka apgūta apmācību programma un tiek piešķirts apliecinātās personas numurs, ko ierakstīt apliecinājumā par medījuma apskati.

Pēc pirmā līmeņa mācībām ir iespēja apgūt padziļinātākas zināšanas par *post mortem* apskati. Ar “Savvaļas dzīvnieku slimības, medījuma gaļas higiēna un pārtikas drošība *post mortem*” apliecinājumu var doties uz Pārtikas un veterināro dienestu, lai slēgtu trīspusēju līgumu un varētu medījuma gaļu piegādāt gala patērētājam vai mazumtirgotājam.

Mežsaimniecības pamati – jauniejiem meža īpašniekiem

Tēma “Pamatzināšanas meža apsaimniekošanas uzsākšanai” ir piemērota jauniejiem meža īpašniekiem vai tiem, kas mežu īpašumā ieguvuši nesen un vēlas iegūt zināšanas un iemaņas meža apsaimniekošanā.

Pievērsiet uzmanību tam, ka daļa mācībās dod priekšroku ES atbalsta saņemšanai mežsaimniecībā pasākumos par meža ieaudzēšanu un jaunaudžu kopšanu – tiek iegūti papildu pieci punkti projektu atlasē.

Uz mācībām iepriekš jāpiesakās!

Par plānotajām mācībām var interesēties sev tuvākajā MKPC reģionālajā nodaļā, rakstot: apmacibas@mkpc.llkc.lv vai zvanot uz tālr. 26352648.

Informācija par tuvākajām mācībām ir pieejama www.mkpc.llkc.lv sadaļā – Apmācības.

Meža īpašniekam (vai tā ģimenes loceklim), kam meža zeme ir līdz 50 ha vai mežsaimnieciskos pakalpojumu uzņēmumam, kura apgrozījums pēdējā noslēgtajā gadā nepārsniedz 15 000 EUR, līdzmaksājums ir **10 % no mācību kursa cenas**. Ja esat meža īpašnieks, kam meža zeme ir vairāk nekā 50 ha, vai mežsaimniecisko pakalpojumu uzņēmums, kura apgrozījums pēdējā noslēgtajā gadā pārsniedz 15 000 EUR, līdzmaksājums ir **50 % no mācību kursa cenas**.

Ilmārs Putniņš: “Man bija iespēja piedalīties mācībās par medību saimniecību veidošanu un organizāciju, meža dzīvnieku postījumu ierobežošanu, preventīvo pasākumu pielietošanu. Mācības bija interesantas un saistošas, lektori visu lieliski izstāstīja un parādīja dabā, ieteica, kā labāk kopt mežaudzi, lai ierobežotu dzīvnieku postījumus, un atbildēja uz visiem uzdotajiem jautājumiem teicami.”

Uzziņai. Mācības tiek nodrošinātas Lauku attīstības programmas (LAP) investīciju pasākuma 2014.–2020. gadam “Zināšanu pārneses un informācijas pasākumi” apakšpasākuma “Profesionālās izglītības un prasmju apguves pasākumi” ietvaros, LAD līguma Nr. 10.21-2.36/23/P21.

Projektu atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.

EIROPAS SAVIENĪBA
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS
Eiropas Lauksaimniecības fonds
lauku attīstībai

Esmeralda KALDERAUSKA-SVIKULE,
MKPC mežsaimniecības
projektu vadītāja,
tālr. 26352648,
e-pasts: esmeralda.kalderauska@mkpc.llkc.lv

Foto: Esmeralda Kalderauska-Svikule

Mācību dalībnieks stāda parastās egles kailsakņu stādu ar uzlabotu sakņu sistēmu

DZĪVE – RAIBA KĀ DZEŅA VĒDERS

Jau septiņpadsmit gadus Jānis Dzalbs par savu darbavietu sauc Meža konsultāciju pakalpojumu centra (MKPC) Dienvidlatgales nodaļu. Jānis te strādā kopš laika, kad MKPC sāka savu darbību kā Valsts meža dienesta struktūrvienība – Konsultāciju pakalpojumu centrs, kas tika izveidots, lai aktīvāk, mērķtiecīgāk un plašāk sniegtu atbalstu meža īpašniekiem kā zināšanu, tā arī praktiskas meža apsaimniekošanas jomā. Jānim meža īpašnieku konsultēšana šķita pievilcīgāka par ierēdņu amatiem, ko tolaik bija iespēja ieņemt.

Īsumā par Jāni – cilvēku, kas gatavs aizstāvēt taisnību

Mācījies Aulejas astoņgadīgajā skolā, Krāslavas vidusskolā un Ogres Meža tehnikumā. Dažādu dzīves situāciju vadīts, ieguvus arī profesionālo grādu jurisprudencē Baltijas Starptautiskajā akadēmijā, kas noderējis dažādās dzīves situācijās.

Jānis savā mūžā strādājis dažādās jomās – gan meliorācijas sistēmu pārvaldībā, gan sakaru un apdrošināšanas nozarēs, vadījis siltuma apgādes uzņēmumu, bijis arī Zemessardzes virsnieks, ierēdnis Valsts meža dienestā, lektors u. c.

Paralēli darbam un ģimenes dzīvei Jānis ir ļoti aktīvs mednieks. Viņš medības gan organizē, gan vada, gan tajās piedalās. Jānis 2019. gadā ir saņēmis gada balvu medniecībā nominācijā “Par ieguldījumu medniecībā reģionā” (Latgalē).

Neskatoties uz iepriekšējo profesionālo pieredzi, Jānis meža nozari ir pieņēmis par savējo un turpina tajā darboties arī pašlaik, sniedzot konsultācijas, organizējot seminārus un apmācības, ik gadu paplašinot savas zināšanas konsultantu kapacitātes celšanas mācībās.

Kolēģi Jāni raksturo kā cilvēku ar bagātu mežsaimniecisko pieredzi, kas balstīta uz dažādu situāciju analīzi, kā piemērojami meža apsaimniekošanas normatīvie akti. Tādēļ arī kolēģu vidū Jānis ir iecienīts padomdevējs, pie kura vēršas nestandarta gadījumos. Jānis lieliski orientējas arī medību reglamentētajos jautājumos, un jāsaka, ka juridiskās lietas Jānim ir sirdslieta, kas kopumā ar meža apsaimniekošanas un medību saimniecības pārzināšanu veido nodēriņu padomu bagāžu meža īpašniekam. Jānis joprojām, neskatoties uz savu vecumu, cirsmu stigošanā un robežu tīrīšanā izmanto motorzāģi. “Es viņa vecumā visdrīzāk nevarēšu tā skriet pa mežu,” stāsta viens no kolēģiem.

Jānis Dzalbs
(ceturtais no kreisās)
mācībās mežā

Kurā darba kolektīvā vēl ir tik daudz Jāņu?
Jānis Dzalbs – ceturtais no kreisās

Galvenais ir laba komanda

Jānis saka, ka divi viņa kolēģi nodalā nu ir spēcīgāki mežsaimniecības speciālisti par viņu pašu, un ne velti – Jānis pats viņus apmācījis, kad abiem vēl nebija augstākās izlītības mežsaimniecībā. Smīnot Jānis teic: “Nebija viņiem, kur sprukt, nācās to augstskolu pabeigt.” Kopīgajās darba gaitās daudz piedzīvots, gan kuriozi gadījumi, gan arī trauksmaini brīži – viss kā dzīvē, tomēr, neskatoties uz to, Jānis un kolēģi – Edgars Sušinskis un Aigars Babris – joprojām strādā kopā. Jānis vienmēr uzsver, ka meža darbos jāiet vismaz divatā. “Darbs, kas mums jādara mežā, nav domāts vienam,” teic Jānis, turpinot savu stāstījumu par negadījumiem, kādi reiz gadījušies. “Tomēr pozitīvā šajā darbā ir daudz vairāk,” atceroties stāsta Jānis. Piemēram, kādu dienu kolēģi devušies ikdienas pienākumos mežā, izdzirdējuši tādu kā urkšķēšanu, zaru brakšķēšanu. Jānis kā kaislīgs mednieks un dabas vērotājs devies skatīties,

kas tur notiek, atradis meža cūku bariņu, savu ziņkārību apmierinājis, devies atpakaļ un atradis kolēģi uzrāpušos uz nogāzta egles stumbra. “Kā nu ne, par drošību jā rūpējas,” smīn Jānis. Un šis nebūt nav vienīgais atgadījums mežā, kad nācies saskarties ar dzīvniekiem. Jāni reiz ielencuši lūši, tomēr viss beidzies laimīgi, žēl tikai, ka neizdevās nofotografēt, kā lūšu mamma ar saviem junioriem viņu lenc.

MKPC Dienvidlatgales nodaļa piedāvā neatkarīgu cirsmu novērtēšanu, cirsmu stigošanu, cirsmu uzmērīšanu (dastošanu) u. c. mežsaimniecības pakalpojumus. Vairāk par MKPC nodaļu piedāvātajiem pakalpojumiem meklējiet www.mkpc.lkc.lv sadaļā – Pakalpojumi.

Līga SOLOSTEJA,
MKPC mežsaimniecības projektu vadītāja,
e-pasts: līga.solosteja@mkpc.lkc.lv
tāl. 28018569

MEŽA KOKAUDZĒTAVU SARAKSTS

(AKTUALIZĒTS 2024. GADA MARTĀ)

Kokaudzētava, kontaktinformācija	Sortiments	Kokaudzētava, kontaktinformācija	Sortiments
Vidzeme			
Pļaviņu kokaudzētava LVM "Sēklas un stādi" Aiviekstes pag., Aizkraukles nov., tāl. 26595318	Priede (kailsakņi) Egle, bērzs, melnalksnis (kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)	SIA "Alberi" Andrupene, Andrupenes pag., Krāslavas nov., tāl. 26568309	Egle, bērzs, melnalksnis (ietvarstādi, kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)
ZS "Miķeļi" "Korintes", Ape, Smiltenes nov., tāl. 26586917	Priede, egle, bērzs, melnalksnis (kailsakņi, kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)	ZS "Pasakas" "Baltegles", Bronki, Konstantīnovas pag., Dagdas nov., tāl. 26430801	Egle (ietvarstādi) Bērzs (ietvarstādi) Melnalksnis (ietvarstādi)
Kokaudzētava "Podiņi" LVM "Sēklas un stādi" "Podiņi", Indrānu pag., Madonas nov., tāl. 29197339	Egle, bērzs, melnalksnis (kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)	ZS "Taudējāni" "Taudējāni", Lendžu pag., Rēzeknes nov., tāl. 22157309	Egle (kailsakņi)
Kalsnavas kokaudzētava LVM "Sēklas un stādi" Pārupes iela 7, Kalsnavas pag., Jaunkalsnava, Madonas nov. Meža stādi: 29435141 Dekoratīvie stādi: 26528088	Bērzs (ietvarstādi) Dekoratīvais stādmateriāls	Jānis Bogdāns "Īves" Kursiši, Izvaltas pag., Krāslavas nov., tāl. 26498249	Ozols, sarkanais ozols (kailsakņi, dažāda vecuma)
Norupes kokaudzētava SIA "Rīgas meži" Tīnūžu pag., Ogres nov. tāl. 20042019	Priede, egle, bērzs, melnalksnis (ietvarstādi, kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)	IK "Mežrozēs ATF" "Mežrozēs", Demeņes pag., Augšdaugavas nov., tāl. 22447373	Melnalksnis, bērzs (ietvarstādi)
Kokaudzētava "Zābaki" AS "Latvijas Finieris" "Zābaki", Krimuldas pag., Siguldas nov., tāl. 29463658	Bērzs (ietvarstādi, kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)	Eleonora Kursiša "Lusti", Eglaines pag., Augšdaugavas nov., tāl. 27903397	Egle, priede, alksnis, bērzs (kailsakņi)
Strenču kokaudzētava LVM "Sēklas un stādi" "Kociņi", Trikātas pag., Valmieras nov., tāl. 29395418	Priede, egle (ietvarstādi) Egle, bērzs, melnalksnis (kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.) Dekoratīvais stādmateriāls	SIA "Mana mežs" Kantīnieku pag., Rēzeknes nov., tāl. 26544864, 29225907	Papeles (spraudēņi)
Smiltenes kokaudzētava LVM "Sēklas un stādi" "Stādaudzētava 1", Launkalnes pag., Smiltenes nov., tāl. 26664995	Priede , (kailsakņi) Egle, bērzs, melnalksnis (kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.) Dekoratīvais stādmateriāls	Kurzeme	
Valmieras kokaudzētava LVM "Sēklas un stādi" "Kokaudzētava Valmiera", Valmiermuiža, Valmieras pag., Valmieras nov., tāl. 26678924	Egle, bērzs, melnalksnis (kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.) Dekoratīvais stādmateriāls	Dundagas kokaudzētava SIA "Jaunemari" Pāces iela 19, Dundaga, Talsu nov., tāl. 26512627	Priede, egle (kailsakņi) Dekoratīvais stādmateriāls
SIA "RG Meži" "Lielmežs", Mārkalnes pag., Alūksnes nov., tāl. 29460869	Egle (kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)	ZS "Senči 1" "Senči-1", Smārdes pag., Tukuma nov., tāl. 29211747	Priede, egle, bērzs, melnalksnis (kailsakņi)
SIA "PFF" Strenči, Valmieras nov., tāl. 26374091	Bērzs (ietvarstādi)	Popes kokaudzētava LVM "Sēklas un stādi" Tārgales pag., Ventpils nov., tāl. 26599543	Priede (kailsakņi) Egle, bērzs, melnalksnis (kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.) Dekoratīvais stādmateriāls
ZS "Ziedulejas" "Ziedulejas", Pilskalns, Beļavas pag., Gulbenes nov., tāl. 26305469	Egle, bērzs (kailsakņi)	Kokaudzētava "Īve" ZS "Īve" Atpūtas iela 4, Grobiņa, Dienvidkurzemes nov., tāl. 29542108	Priede, egle, melnalksnis (kailsakņi) Dekoratīvais stādmateriāls
Mežvidu kokaudzētava LVM "Sēklas un stādi" "Mežvidu kokaudzētava", Kalsnavas pag., Madonas nov., tāl. 29158564	Priede, egle (ietvarstādi)	SIA "Ieviņas V" Kurmales pag., Kuldīgas nov., tāl. 29218305	Egle (kailsakņi)
Ingūna Vējiņa "Burtņieki", Rankas pag., Gulbenes nov., tāl. 26569559	Priede, melnalksnis (ietvarstādi)	Kokaudzētava "Mazsili" LVM "Sēklas un stādi" "Mazsili", Abavas pag., Talsu nov., tāl./fakss 63274608, 29178389	Priede, egle (ietvarstādi) Egle, bērzs, melnalksnis (kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)
SIA "Aušti" "Diķkalni", Kārķu pag., Valkas nov., tāl. 29324879	Priede, egle (kailsakņi)	SIA "Grigāļi" "Grigāļi", Rudbāržu pag., Kuldīgas nov., tāl. 29171689	Priede, bērzs (ietvarstādi) Egle (ietvarstādi, kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)
Kokaudzētava "Birchers" "Letes 1", Letes, Beļavas pag., Gulbenes nov., tāl. 26667206	Bērzs (ietvarstādi, kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.) Priede, egle (ietvarstādi)	SIA "Rīka Mūni" "Grantiņi", Gudenieku pag., Kuldīgas nov., tāl. 28991503	Egle, bērzs, melnalksnis (ietvarstādi)
SIA "Le Rančo" Pļavas iela 1A, Strenči, Valmieras nov., tāl. 29212253	Hibrīdā lapegle (ietvarstādi, kailsakņi, kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)	Valdis Stepe "Laucenieki", Gudenieku pag., Kuldīgas nov., tāl. 28766158	Priede, egle (ietvarstādi)
Latgale			
IK stādaudzētava "Sprogas" Andrupene, Andrupenes pag., Krāslavas nov., tāl. 29343693	Egle, bērzs, melnalksnis (ietvarstādi, kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)	Zemgale	
SIA "Andrupenes kokaudzētava" Andrupene, Andrupenes pag., Krāslavas nov., tāl. 26536764	Egle (ietvarstādi) Bērzs (ietvarstādi, kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)	Jelgavas kokaudzētava LVM "Sēklas un stādi" Rīgas iela 54 a, Jelgava, tāl. 29441290; 25779714	Egle, sarkanais ozols, lapegle (kailsakņi dažāda vecuma) Dekoratīvais stādmateriāls
		ZS "Kaupres" "Kaupres", Viesītes pag., Jēkabpils nov., tāl. 29426078	Priede, egle, bērzs, melnalksnis (kailsakņi)
		ZS „Līkastes" Brigaderes iela 17, Auce, Dobeles nov., tāl. 26464445	Egle (kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)
		ZS "Krūmiņi" "Krūmiņi", Sēlpils pag., Jēkabpils nov., tāl. 27853275	Priede (ietvarstādi)

“DZĪVAIS MEŽS” – JAUNA SADARBĪBAS F VĒRTĪBU SAGLABĀŠANAI PRIVĀTAJOS M

Latvijā ir vairāk nekā 100 000 privāto mežu īpašnieku. Pētījumi liecina, ka meža īpašniekiem ir dažādi viedokļi par sava meža izmantošanas mērķiem. Daļa īpašnieku uz mežu skatās vairāk no saimnieciskā skatu punkta, daļai mežs ir vieta, kur atpūsties, bet nozīmīgai daļai meža īpašnieku arī ļoti rūp dabas vērtību saglabāšana savā mežā.

Lai uzrunātu tieši šos mežu īpašniekus, Dabas aizsardzības pārvalde (DAP) projektā *LatViaNature* kopā ar citām institūcijām 2022. gadā izveidoja jaunu pilotprogrammu “Dzīvais mežs”, kas balstās uz brīvprātīgas sadarbības pieeju dabas vērtību saglabāšanai privātajos mežos ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām. Programmai ir vairāki uzdevumi. Pirmkārt, tā privātajiem meža īpašniekiem sniedz dabas ekspertu individuālu konsultatīvu un finansiālu atbalstu, lai saglabātu dabas vērtības mežos. Otrkārt, programma pirmo reizi Latvijā ievieš līgumiskās attiecībās balstītu dabas vērtību saglabāšanas pieeju. Tādā veidā tiek meklētas jaunas meža īpašnieku interesēm piemērotākas sadarbības formas, lai meža īpašnieki arvien aktīvāk iesaistītos dabas vērtību saglabāšanā.

2022. gadā tika izsludināta pieteikšanās programmai un saņemti vairāk nekā 100 meža īpašnieku pieteikumu dalībai programmā “Dzīvais mežs”. Atbilstoši noteiktajiem kritērijiem dalībai programmā tika uzņemti 70 dalībnieki dažādos Latvijas reģionos (1. attēls) ar kopējo platību 346 hektāri. Ar programmas dalībniekiem DAP noslēdza sadarbības līgumus uz četriem gadiem, kuru laikā izvērtēs šādas sadarbības formas priekšrocības un nepieciešamos uzlabojumus. Jauno sadarbības modeļu pārbaude pilotprogrammā ļaus sagatavot priekšlikumus motivējošo mehānismu pilnveidei valsts līmenī privāto zemes īpašnieku efektīvākai iesaistei dabas vērtību saglabāšanā.

Dalībai programmā prioritāri tika atlasīti meži, kas var sniegt būtiskāku piensumu Latvijas dabas vērtību saglabāšanā: meži, kuros konstatēts kāds no Eiropas Savienības nozīmes meža biotopiem, kā arī pieaugušas mežaudzes, kuru valdošās sugas vidējais caurmērs sasniedz vismaz 25 centimetrus.

Programmā uzņemti īpašnieki ar meža platību no 0,3 līdz 15 hektāriem. Vis-

1. attēls. “Dzīvā meža” dalībnieki 2023. gadā

vairāk uzņemti īpašnieki ar pieaugušu priežu, bērzu, egļu, melnalkšņu un apšu mežaudzēm, kuru vecums būtiski pārsniedz Meža likumā paredzēto galvenās cirtes vecumu. Visbiežāk pārstāvētie Eiropas Savienības biotopu veidi: 9050 *Lakstaugiem bagāti egļu meži*; 9010* *Veci vai dabiski boreāli meži*; 91D0* *Purvaini meži*; 9080* *Staignāju meži*.

Programmas dalībnieki uzņemti trīs apakšprogrammās: “Biotopu saglabāšana”, “Biotopu veidošana” un “Dabai draudzīga mežsaimniecība”. Katrai no tām ir savs uzdevums.

Biotopu saglabāšanas apakšprogrammā saimniekiem galvenais uzdevums ir uzturēt tās dabas vērtības, kas mežā laika gaitā ir izveidojušās. Koksnes ieguve saimnieciskos nolūkos nav paredzēta.

Biotopu veidošanas apakšprogrammā saimnieki mērķtiecīgi palielina dabiskiem mežiem raksturīgu elementu klātbūtni mežā (skatīt 2. attēlu) – veido dažāda vecuma kokaudzes struktūru un rūpējas par mirušās koksnes apjoma pieaugumu.

Apakšprogramma “Dabai draudzīga mežsaimniecība” paredzēta tiem meža īpašniekiem, kas vēlas turpināt mežsaimniecisko darbību savā īpašumā, bet dara to veidā, kas pēc iespējas saglabā meža bioloģisko daudzveidību. Šajā programmā saimnieki nodrošina bioloģiski vecāko un lielāko koku saglabāšanu, veicina mirušās koksnes klātbūtni, cirtes plāno, atdarinot dabiskos traucējumus – kokus cērtot apļveida atvērumu veidā u. c.

Visās apakšprogrammās tiek ievērots miera periods pavasarī – īpašnieki mežsaimniecisko darbību neveic putnu ligzdošanas laikā.

Programmas dalībnieki saņem individuālas meža ekspertu konsultācijas, kā arī eksperta izstrādātu meža apsaimniekošanas plānu dabas vērtību saglabāšanai. Tāpat arī finansiālu atbalstu, kas atkarīgs no konkrētās mežaudzes koku sugu sastāva un bonitātes. 2023. gadā programmas dalībniekiem atbalsta maksājums kopumā izmaksāti 54 481 eiro.

Pirmais darbības gads jau apliecinājis, ka programmā “Dzīvais mežs” uzņemti dabas vērtībām bagāti meži. Dabas eksperts Ivars Leimanis programmas mežos konstatējis tādas retas, dabiskiem mežiem raksturīgas sugas kā citrondzeltenā antrodiē (*Flaviporus citrinellus*); smaillapu lāpstīte (*Scapania apiculata*); okersārtā zeltspore (*Erastia ochraceolateritia*); mazais susuris (*Muscardinus avellanariu*).

KĀ MEŽA ĪPAŠNIEKS VAR ZINĀT, CIK BIOLOĢISKI DAUDZVEIDĪGS IR VIŅA MEŽS?

Visbiežāk ar jēdzienu “bioloģiskā daudzveidība” saprot raksturīgo organismu sugu skaitu vienā vai vairākās dabiskās ekosistēmās konkrētā apgabalā, piemēram, biotopā, meža īpašumā vai meža masīvā u. tml.

“Dzīvā meža” ietvaros katrs programmas dalībnieks un arī dabas eksperts novērtē vairākus meža struktūras elementus:

- dzīvi bioloģiski veci lielu dimensiju koki ($d \geq 70$ cm; $d \geq 35$);
- stumbeņi, sausokņi un kritālas ($d \geq 25$ cm; $d \geq 20$);
- atvērumi koku vainagu klājā;
- dzeņu sakalti vai dobumaini koki un koki ar piepēm (3. attēls).

PIEEJAMA DABAS MEŽOS

Uzskaitīt meža struktūras elementus, kuru daudzums un dažādība netieši norāda uz bioloģisko daudzveidību, ir vienkāršāk un mazāk laikietilpīgi nekā uzskaitīt sugas. Šādu metodi sava meža bioloģiskās daudzveidības vērtēšanā un apsaimniekošanas plānošanā var realizēt ikviens meža īpašnieks.

Bioloģiski veci, lielu dimensiju koki

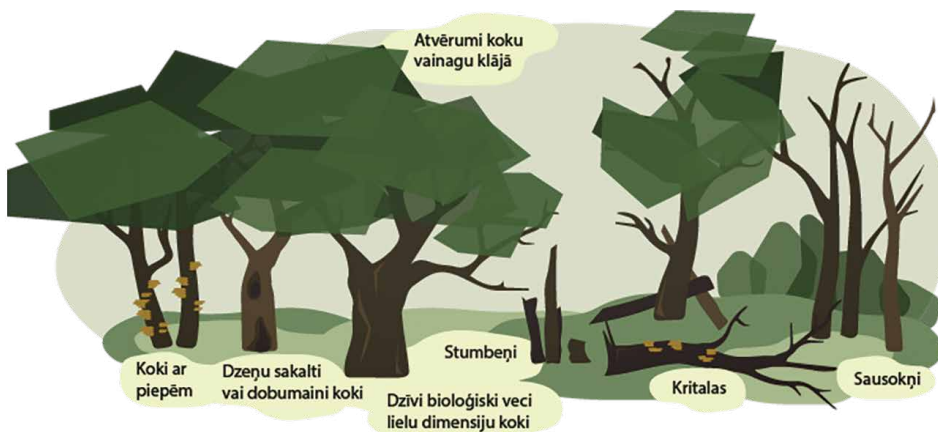
- Uzskaita dzīvus kokus, kuru caurmērs 1,3 m augstumā ir lielāks par 70 cm. Nabadzīgu augšanas apstākļu gadījumā, kur koki nesasniedz tik lielas dimensijas, piemēram, silos un purvajos – 35 cm.

- Dabiskos mežos vidēji ir 20 šādi koki uz hektāra.

- Saimnieciskajos mežos to ir ļoti maz – vidēji 0,5–2 koki uz hektāra.

- Vērtības – uz veciem un lieliem kokiem ir vairāk dažādu mikrobiotopu: mizas rievas, dažādi dobumi, plaisas, sveķojumi, sulojumi, sausi zari, māzeri, vējšlotas, piepes, sūnas un ķērpji (skatīt 3. attēlu). Daudzām meža sugām kāds no šiem specifiskajiem mikrobiotopiem ir vienīgā piemērotā dzīvotne.

- Rekomendācijas meža apsaimniekošanā – pirms cirtes uzsākšanas (arī kopšanas vai izlases cirtes), apsekojot audzi, izvēlas un marķē 20 vecākos lielākos kokus (uz 1 ha) to saudzēšanai līdz dabiskai bojāejai. Laika gaitā kādam no šiem kokiem ejot bojā, izvēlas un marķē citu koku, bojājājušo saglabājot kā mirušo koksni. Priekšroka – ozoliem, liepām, kļavām, ošiem, gobām, kā arī apsēm. Vērtīgāks tāds koks, uz kura ir vairāk mikrobiotopu.

2. attēls. Meža struktūras elementi

Atmirusī koksne

- Uzskaita sadalījumā – sausokņi, stumbeņi, kritalas, kuru diametrs krūšu augstumā (1,3 m) ir vismaz 25 cm. Neauglīgos mežos – 20 cm.

- Dabiskos mežos Ziemeļeiropā, piemēram, Somijā šādu dimensiju mirušo koku apjoms ir ap 20 m³/ha priežu mežos un 60 m³/ha egļu mežos, bet Eiropas platlapju mežos 40–200 m³/ha. Lai saglabātu lielāko daļu no mirušās koksnes atkarīgo sugu, mežā pastāvīgi uzturamais tās apjoma minimums ir 20–50 m³/ha. Jūtīgākajām sugām nepieciešamais mirušās koksnes minimums ir vairāk par 100 m³/ha. Saimnieciskajos mežos Latvijā mirusī koksne ar resgaļa diametru lielāku par 30 cm vidēji ir mazāk par 8 m³/ha (Nacionālais meža monitorings, 2022).

- Vērtības – atmirusī koksne ir meža funkcionēšanai kritiski nepieciešama, un noturīgā, dabiskā mežā tās galvenās funkcijas ir: 1) meža produktivitātes saglabāšana, nodrošinot mitrumu, barības vielas un reģenerācijas iespējas; 2) dzīvotnes nodrošināšana radībām, kas dzīvo, barojas vai ligzdo kritālās, koku dobumos u. c. koksnes mikrobiotopos. Jāatceras, ka tādi ir ap 50 % no visām mežā mītošajām sugām; 3) barības avota nodrošināšana specializētajām sugām, piemēram, vabolēm, sēnēm un baktērijām; 4) meža stabilizēšana, mazinot augsnes eroziju nogāzēs spēcīgās lietussgāzēs; 5) oglekļa uzglabāšana ilgtermiņā, tādējādi mazinot klimata pārmaiņas.

- Rekomendācijas meža apsaimniekošanā – ar mirušo koksni saistītajām sugām nepieciešamie šādas koksnes kvantitatīvie sliekšņi ir augstāki par pieejamo atmirušo koksni saimnieciskajos mežos. Tāpēc ir ieteicams meža īpašumā izplānot mežaudžu tīklu ar mirušās koksnes daudzumu ap 20–50 m³/ha, nevis tikties uz tās vienmērīgi izvietotu zemāku vidējo daudzumu visās audzēs. Tā kā no mirušās koksnes atkarīgajām sugām nepieciešams atmirušās koksnes daudzums virs 100 m³/ha, obligāti jā saglabā atsevišķi neapsaimniekota meža fragmenti (nogabali) – ieteicamais minimums ir 10 % no meža platības. Īpaši svarīgi saglabāt liela diametra atmirušo koksni!

Ejot mežā, DAP aicina īpašniekus pievērst uzmanību iepriekš apskatītajiem meža struktūras elementiem (t. sk. bioloģiski veciem un lieliem kokiem, mirušai koksnei; dzeņu sakaltiem un dobumainiem kokiem un citām mikrodzīvotnēm) un iespēju robežās tos saglabāt. Tas varos dabas daudzveidību mežā!

Dabas aizsardzības pārvalde izsaka pateicību ikvienam meža īpašniekam, kurš savā mežā rūpējas par dabas vērtību saglabāšanu!

Vairāk informācijas: <https://latvianature.daba.gov.lv/dzivvais-mezs/>

Ivars Leimanis
un Ģirts Baranovskis,
Dabas aizsardzības pārvalde
(LIFE IP LatViaNature)

3. attēls. Mikrobiotopi kokā

Projekts “Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija” (LIFE19IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature) tiek īstenots ar Eiropas Savienības LIFE programmas un Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu. Informācija atspoguļo projekta LIFE IP LatViaNature īstenotāju redzējumu, Eiropas klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra nav atbildīga par šeit sniegtās informācijas iespējamo izmantojumu.

PAVASARA VĒSTNEŠI

Par pavasara iestāšanos liecina daudzi dabas cikli. Solārais pavasaris iestājas tad, kad pieaug saules spīdēšanas ilgums. Meteoroloģiskā pavasara iestāšanos apliecina gaisa temperatūra virs

nulles piecas diennaktis pēc kārtas. Ja dienas temperatūra būtiski atšķiras no nakts temperatūras, tas nozīmē, ka iestājies siņoptiskais pavasaris, savukārt kalendārais pavasaris ir visstabilākais – tas iestājas pir-

majā martā. Bet astronomiskais pavasaris šogad iestājas 20. martā.

Par pavasara iestāšanos vislabāk liecina fenoloģiskais **jeb bioloģiskais pavasaris** – atgriežas gājputni, pamostas dzīvnieki un kukaiņi, sāk ziedēt krūmi, pazūd sniega sega.

Parastā zalktene

Lazdas sievišķie ziedi

Austrijas agrene

Gājputnu kāši

Parastā zalktene

Lapu koku un jauktos mežos aug parastā zalktene (*Daphne mezereum* (L.)), kuru tautā mēdz dēvēt arī par meža ceriņu. Tas ir pirmais krūms, kas uzdzied mežā februārī, martā vai aprīlī. Indīga!

Lazdas sievišķie ziedi

Lazdas ir vieni no visagrāk pavasarī ziedošajiem krūmiem. Tās zied martā un aprīlī – vēl pirms lapu saplaukšanas.

Austrijas agrene

(*Sarcoscypha austriaca*)

Šī sēne sastopama jau agrā pavasarī, taču tā aug arī ļoti vēlā rudenī un pat ziemas atkušņos. 🍄

Lidija Bredovska,

Saldus nodaļas mežsaimniecības konsultante

PĀRDOD CIRSMU PAR AUGSTĀKO CENU

Ja esi meža īpašnieks, tev noteikti kādreiz nāksies saskarties ar cirsmas pārdošanas norisi. Kā tas notiks un cik nopelnīsi, ir atkarīgs ne tikai no cirsmas atrašanās vietas, koku sugu sastāva un kvalitātes. Ekonomiski izdevīgākajiem risinājumiem ir vairāki priekšnosacījumi. Viens no tiem – cirsmas sākotnējās pārdošanas vērtības noteikšana, otrs – pircēja izvēle.

Jau izsenis ir pierādīts, ka augstāko cenu var iegūt izsolēs. Tas nozīmē – piedāvāt cirsmu vairākiem potenciālajiem pircējiem. Meža īpašnieks izsoli var organizēt pats, nosūtot piedāvājumu un informāciju par cirsmu vairākiem pircējiem. Šajā situācijā īpašniekam pašam ir ne tikai jāizvēlas potenciālie pircēji, bet arī jāpārliecinās par to reputāciju un jāuzņemas risks par darījuma norisi, un jākārtot visas formalitātes. Ar katru gadu aizvien vairāk meža īpašnieku izvēlas izmantot cirsmu elektroniskās izsoles, piemēram, *Meža birža* (www.mezabirza.lv), *E-Silva* (<https://e-silva.lv/>) vai *Mana meža vērtī-*

ba (www.mmv.lv). Izsolēs piedalās vairāki desmiti Latvijā zināmu uzņēmēju, un īpašnieki var sekot līdzi solīšanas procesam. Īpašniekam atliek iepazīties ar izsolu vietņu piedāvātajiem pakalpojumiem un nosacījumiem, izvēlēties atbilstošāko. Tomēr visa sākums ir adekvātas sākuma cenas noteikšana.

Cirsmas vērtības aprēķināšanai ar meža inventarizācijā norādīto informāciju vien nepietiks. Nepieciešams veikt dastošanu – augošu koku caurmēra mērīšanu un sadalīšanu pa sugām un koku tehniskā derīguma kategorijām vai konkrētiem sortimentiem. Lai arī šo darbu īpašnieks var veikt pats, tomēr labāk to uzticēt speciālistam. Izvēlies sev uzticamu pakalpojumu sniedzēju, kurš, izmantojot meža novērtēšanas programmas un aktuālās sortimentu tirgus cenas, aprēķinās cirsmas vērtību. Jāatceras, ka tā ir cirsmas cena konkrētajā brīdī! Ja cirsmu plānots pārdot vēlāk, tad cena būs jānosaka no jauna, izmantojot iepriekšējos dastošanas rādītājus un aktuālās tirgus cenas un pieprasījumu dažāda veida sortimen-

tiem. Lai aprēķinātu augošu koku jeb cirsmas pārdošanas cenu, no kokmateriālu tirgus cenas jāatskaita mežizstrādes un citu pakalpojumu izmaksas.

Neskatoties uz to, ka ir pieejama plaša dažāda veida informācija par cirsmu un meža vērtēšanu un pārdošanu, vēl aizvien ir situācijas, kad meža īpašnieki tiek apkrāpti darījuma veikšanas procesā, kā arī nesaņem adekvātu samaksu.

Lai nākotnē uzlabotu meža īpašnieku informēšanas un izglītošanas procesu un pakalpojumu klāstu, lūgums dalīties ar savu pieredzi un viedokli, aizpildot aptaujas anketu, kas atrodama www.mkpc.lkc.lv sadaļā Jaunumi, rakstā - Pārdod cirsmu par augstāko cenu. Pētījums tiek veikts Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes (LBTU) maģistra darba ietvaros. 🍄

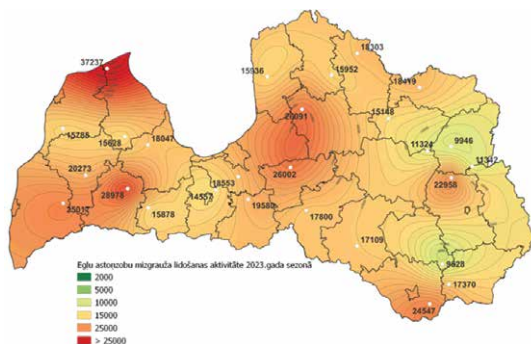
Arvis VALTERS,
LBTU MVZF
maģistrants

MIZGRAUŽA PĒTĪJUMA GALVENĀS ATZIŅAS

Meža konsultāciju pakalpojumu centra darbinieku sanāksmē piedalījās Latvijas Valsts mežzinātnes institūta “Silava” vadošais pētnieks, meža entomologs *Dr.biol. Agnis Šmits*, lai pastāstītu par pētījumu “Krājas kopšanas cirtes vasarā ietekme uz egļu astoņzobu mizgraužu invāzijas risku”.

Vispārējai informācijai situācija ar egļu astoņzobu mizgrauzi 2023. gadā

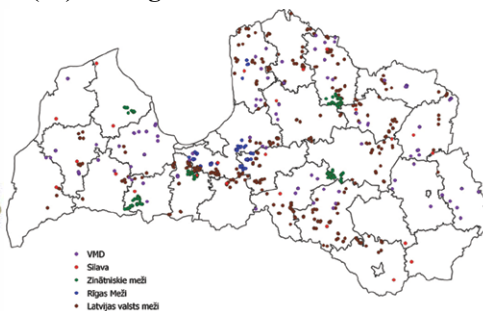

2023. gada pavasarī egļu astoņzobu mizgrauža lidošanai bija piemēroti laika apstākļi. Pirmās vaboles tika noķertas jau 16. aprīlī. Aprīļa beigās daudzviet Latvijā gaisa temperatūra pārsniedza 15 °C, kas piemērota, lai mizgrauži izlidotu. Kopumā pirmās paaudzes lidošanas aktivitāte bija augstākā novērotā līdz šim monitoringa programmas ietvaros un vienmērīga visā pirmās paaudzes un māsu paaudzes lidošanas laikā. Tas rezultējās ļoti augstā lidošanas aktivitātē visā sezonas garumā, salīdzinot ar 2022. gadu. Mizgraužu lidošanai piemēroti laika apstākļi saglabājās visas vasaras garumā. Siltais rudens sekmēja otrās paaudzes pastiprinātu lidošanu. Mizgraužu lidošana intensīvāka bija Vidzemes centrālajā daļā. Ļoti būtiski mizgraužu lidošanas aktivitāte palielinājās visā Vidzemes un Latgales teritorijā. Pēdējās vaboles slazdos noķertas

vēl 23. oktobrī. Karstais laiks vasaras otrajā pusē sekmēja agresīvu otrās paaudzes vaboļu invāziju novājinātās egļu audzēs.

Lai iegūtu pilnīgāku priekšstatu par egļu audžu apdraudējumu no bīstamā egļu astoņzobu mizgrauža, 2023. gadā tika veikta egļu audžu apsekošana, novērtējot mizgraužu bojājumus mežā 358 parauglaukumos

Egļu astoņzobu mizgrauža feromonu slazdu izvietojums Latvijas teritorijā (%) 2023. gadā

Neskatoties uz rekordaugsto lidošanas aktivitāti, salīdzinot ar 2022. gadu, mizgraužu radītie bojājumi egļu audzēs samazinājušies. Tas skaidrojams ar ieviestajiem egļu astoņzobu mizgrauža ierobežošanas pasākumiem 2023. gada vasarā. Mizgraužu otrās paaudzes aktivitāte novērota ļoti vēl rudenī – pat novembra sākumā. Ļoti būtiski mizgraužu otrās paaudzes postījumi novēroti Vidzemē. Svaigi kaltsušo egļu daudzums mežā 2023. gadā, salīdzinot ar 2022. gadu, samazinājies par 19 %.

Par pašu pētījumu

Pētījums veikts 2023. gadā AS “Latvijas Valsts meži” apsaimniekotā teritorijā, kur 2022. gadā veikta krājas kopšanas cirte un izvāktas bojātās egles.

Teritorijā veiktas divu veidu aktivitātes:

- ar dronu iegūti dati (saskaitīti koki, iezīmēti bojātie);
- 180 parauglaukumos ar transektu metodi uzskaitīti bojātie koki.

Pētījuma dati liecina, ka:

- egļu ciršana (izlases vai kopšanas veidā) aprīlī un maijā visvairāk izraisa mizgraužu bojājumus palikušajām eglēm;
- jo vēlāk (vasaras beigās, rudens) veic krājas kopšanu, jo mazāk laika mizgraužiem nodarīt bojājumus;
- ja mizgrauži ir invadējuši egļu audzi, to nav iespējams “izārstēt”;
- mizgrauži egles atradīs arī mistraudzēs;
- jo lielāka krājas kopšanas cirtes platība, jo mazāka mizgraužu ietekme;
- vienlaidus sanitārā cirte ir efektīvāks mizgraužu ierobežošanas pasākums.

Svaigi invadētus kokus ir ļoti grūti pamānīt, zaļas egles ar daudziem “caurumiņiem” mizgrauži jau ir pametuši.

Ieteikums meža īpašniekiem – apsekot savus meža īpašumus regulāri un nepieciešamības gadījumā konsultēties ar meža speciālistiem par riskiem un aizsardzības pasākumiem pret egļu astoņzobu mizgrauzi.

Egļu astoņzobu mizgrauzis uzskatāms par bīstamāko meža kaitēkli Latvijā pēc mežam nodarītā zaudējuma apmēra. Neskaidrību gadījumā aicinām meža īpašniekus vērsties Valsts meža dienestā vai Meža konsultāciju pakalpojumu centrā, lai rastu atbildes uz saviem jautājumiem.

Attēli no Valsts meža institūta “Silava” meža kaitēkļu un slimību monitoringa atskaites.

Līga SOLOSTEJA,
MKPC mežsaimniecības
projektu vadītāja,
e-pasts: liga.solosteja@
mkpc.llkc.lv
tāl. 28018569

2023./24. gada sniega noliekta priedes

Manā īpašumā ir 2023. gadā stādītas priedes ar kulpām galotnēm, augumā līdz 50 cm. Problēma radās pēc ziemas sākumā sasnigušā sniega, kas sasala uz zariem un nolieca priedītes – apmēram 1000 stādus no 2500 iestādītajiem. Pašlaik tās izskatās gandrīz kā nolauztas, bet faktiski – ir stipri noliekta, un šķiet, ka saviem spēkiem atpakaļ neatlieksies. Saki, lūdzu, ko man darīt, – stādīt jaunas vai mēģināt nostiprināt noliekta priedītes, atsienot pie koka mietiņiem?

Šos kociņus ļoti labi var uzcelt, piestiprinot pie mietiņiem ar plastmasas savilcējiem – katru ar diviem. Pirmo savilcēju jānovieto apmēram 10 cm no zemes, bet otru – tuvāk galotnei. Nepieciešamā izmēra savilcēju (100 gab.) izmaksas ir apmēram viens eiro. Ieteicams atstāt pie balsta divas sezonas. Svarīgi – neaizmirst tos noņemt, kad tie vairs nebūs nepieciešami. Ja kāds stāds ir nolauzts – tā vietā jāstāda jauns. Lai izdodas!

Andris VĪRS,
MKPC Ziemeļvidzemes
nodaļas vecākais
mežsaimniec. konsultants,
tāl.: 26108426
E-pasts: andris.virs@
mkpc.llkc.lv

MEŽA ATJAUNOŠANA – KAS PAR TO JĀZINA?

Meža likums nosaka, ka meža īpašniekam pēc circes ir pienākums atjaunot mežaudzi, kā arī nodrošināt atjaunotās vai ieaudzētās mežaudzes kopšanu. Meža atjaunošanas pasākumu kopums ietver atjaunojamās koku sugas noteikšanu, tās izvēli un atjaunošanas veida izvēli.

Meža atjaunošanas veidi

Mežaudzi var atjaunot: veģetatīvi – ar atvasēm vai saglabājot paaugas kociņus; ģeneratīvi, kad nākamo mežaudzi veido no apkārtējo mežaudžu koku sēklām vai ar izcirtumā atstāto sēklas koku sēklām, un mākslīgi – šajā gadījumā cilvēks mežaudzi atjauno stādot vai sējot.

Dabiskā meža atjaunošana (veģetatīvi un ģeneratīvi) ir lētākais meža atjaunošanas veids. Tai ir arī trūkumi, piemēram, nevienmērīga atjaunošanās platībā, izraisot vajadzību veikt papildināšanu, līdz ar to ir augstākas kopšanas izmaksas un lielāks darba patēriņš, kas nepieciešams, lai iegūtu vēlamu koku sugu sastāvu. Izvēloties dabisko meža atjaunošanu, svarīgi ir nenokavēt pirmo kopšanu, kad mežaudze sasniegusi 2–4 m augstumu, lai veidotu vēlamu mežaudzes sastāvu un atbrīvotu augšanas telpu nākotnes kokiem.

Izvēloties mežu atjaunot mākslīgi, īpašniekam ir jāreķinās ar izmaksām, ko veido stāda cena, to transportēšanas izmaksas, stādīšanai nepieciešamais laiks; ja to nevēlas darīt pats, ir jāpērk pakalpojums. Izmaksas palielināsies arī tad, ja pirms stādīšanas tiks sagatavota augsne. Jāpiebilst, ka būtisku ieguvumu dod selekcionēta stādāmā materiāla izmantošana. Tas ir meža reproduktīvais materiāls ar kategoriju “uzlabots” vai “pārāks”.

Selekcionēta stādāmā materiāla izmantošanas ieguvumi:

- galvenās ražas novākšanas (galvenās circes) laiks tiek sasniegts vismaz 15 gadus agrāk;
- galvenajā cirtē iegūs vismaz par 80

Jaunie meža stādi

kubikmetriem koksnes vairāk nekā neselekcionētā mežā;

- vismaz par 40 % vairāk resno (diametrs virs 32 cm) zāgbaļķu nekā neselekcionētā mežā;
- mazinās klimata pārmaiņu, slimību un vēja radītie riski.

Atjaunojamās koku sugas izvēle

Saskaņā ar 2012. gada 2. maija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 308 “Meža atjaunošanas, meža ieaudzēšanas un plantāciju meža noteikumi” ar priedi obligāti ir jāatjauno mežs silā (Sl), mērtājā (Mr), lānā (Ln), grīnī (Gs), slapjajā mērtājā (Mrs), viršu ārenī (Av), viršu kūdrenī (Kv), mērtu ārenī (Am) un mērtu kūdrenī (Km). Tas nozīmē, ka meža nogabalos, kuriem atbilst minētie meža tipi, jāveido prieku tīraudzes – vismaz 80 % no minimālā koku skaita ir jābūt priedēm kā valdošai koku sugai.

Pārējos meža tipos pieļaujams jebkurš šādu sugu sastāvs: priede, egle, kārpainais un pūkainais bērzs, apse, melnalksnis, osis, ozols, liepa, kļava, goba, vīksna, baltalksnis, skābardis, dižskābardis, saldaiss ķirsis, vītoli ģints sugas, pilādzis, lepegles un to hibrīdi, citas apšu sugas un to hibrīdi, sarkanais ozols, alkšņu hibrīdi. Jālūko, lai izvēlētajām koku sugām konkrētais mežs ir atbilstošs. Svarīgi jau iepriekš izvērtēt, kuras sugas spēj augt tuvumā, piemēram, visai bezjēdzīgi

būtu mistrot priedi un bērzu to atšķirīgo augšanas tempu un saules vajadzību dēļ.

Pārējos meža tipos par pamatu sugas izvēlei var ņemt AS” Latvijas Valsts meži” “Kopšanas ciršu rokasgrāmatā” (2008) pieejamo tabulu (1. tabula).

Mežaudzi atzīst par atjaunotu, ja priede ir 2000 kociņu uz hektāra, bet pārējām koku sugām – 1500 kociņu uz hektāra (ja melnalksnis atjaunojas ar celma atvasēm, pie viena celma uzskaita ne vairāk kā četras atvases).

Jāņem vērā – kamēr Valsts meža dienesta mežniecībā nav iesniegts pārskats par atjaunoto mežaudzi, tikmēr papīros un valsts reģistros tā joprojām skaitīsies kā izcirtums. Tātad, ja izcirtumā ir iestādīts jaunais mežs vai arī konstatēts, ka mežs izcirstajā platībā ir atjaunojies dabiski, nevilcinieties par to ziņot mežniecībai, iesniedzot meža atjaunošanas pārskatu. Mežzinis to pārbaudīs dabā un tikai pēc tam atzīs par atjaunotu, ja:

- nogabalā aug nepieciešamais minimālais kociņu skaits;
- koku sugas atbilst konkrētajiem augšanas apstākļiem;
- ieaugušo koku izvietojums nogabalā ir vienmērīgs;
- ieaugušo vai stādīto kociņu augstums skuju kokiem ir vismaz 10 cm, lapu kokiem – vismaz 20 cm;
- ja mežaudzes vidējais augstums pārsniedz 2 m, tai jāatbilst koptas mežaudzes kritērijiem.

Saistošā likumdošana ir 2012. gada 2. maija Ministru kabineta noteikumi Nr. 308 “Meža atjaunošanas, meža ieaudzēšanas un plantāciju meža noteikumi” un 2016. gada 29. jūnija Ministru kabineta noteikumi Nr. 384 “Meža inventarizācijas un Meža valsts reģistra informācijas aprites noteikumi”.

1. tabula

Meža tips	Mērķa koku suga (prioritāšu secībā)
Sils, mētrājs, lāns, grīnis, slapjais mētrājs, viršu ārenis, viršu kūdrenis, mērtu ārenis, mērtu kūdrenis	Priede
Damaksnis	Priede, egle, ozols, osis, bērzs
Vēris, gārša	Egle, ozols, osis, bērzs, melnalksnis, liepa, apse, baltalksnis
Slapjais damaksnis	Priede, egle, ozols, osis, bērzs
Slapjais vēris, slapjā gārša	Egle, ozols, osis, bērzs, melnalksnis, apse, baltalksnis
Purvājs	Priede, bērzs
Niedrājs	Priede, egle, bērzs
Dumbrājs, liekņa	Egle, ozols, osis, bērzs, melnalksnis, liepa
Šaurlapju ārenis, šaurlapju kūdrenis	Priede, egle, bērzs, melnalksnis
Platlapju ārenis, platlapju kūdrenis	Egle, bērzs, ozols, osis, melnalksnis, liepa, apse

Jānis RUNCIS,
MKPC Limbažu nodaļas
mežsaimniecības
konsultants,
e-pasts: janis.runcis@
mkpc.lkc.lv

SAPNIS PAR MEŽSAIMNIECĪBAS PROFESIJU LOLOTS JAU NO PAMATSKOLAS

Katrs cilvēks pie savas sapņu profesijas nonāk citādāk – kāds to zina jau no mazotnes, kāds atrod laika gaitā, kādam izvēlēta profesija sakrīt ar to, kas ģimenē pārmantota vairākās paaudzēs. Lienes Zēbergas stāsts iesākās laikā, kad viņa bezrūpīgi bērnības vasaras pavadīja netālu no Slīteres nacionālā parka. Tolaik viņu īpaši uzrunāja plašie, skaistie meži un prieku sili.

Kas teica, ka sieviete nevar būt mežinženieris?

“Vidusskolā mērķtiecīgi gāju uz savu mērķi studēt Latvijas Lauksaimniecības universitātes Meža fakultātē (tagad – Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes Meža un vides zinātņu fakultātē), uzrakstīju zinātniski pētniecisko darbu par meža tēmu, ko ar augstāko vērtējumu aizstāvēju reģionālajā konferencē. Tālāk jau piedalījos valsts mēroga konferencē un, man par pārsteigumu, saņēmu apliecinājumu no Latvijas Lauksaimniecības universitātes (LLU), ka man ir dota iespēja iestāties jebkurā LLU studiju budžeta vietā. Man nebija ilgi jādomā, es jau zināju, kur uzsākt studijas, protams, Meža fakultātē. Pašlaik mācos studiju programmas “Mežinženieris” 4. kursā. Esmu priecīga un pateicīga par iespēju iegūt zināšanas un prasmes meža apsaimniekošanā. Mūs māca izzināt mežu un ilgtspējīgi to apsaimniekot, izmantojot mūsdienīgas projektēšanas un ražošanas tehnoloģijas, kā arī iepazīstina ar meža ekonomiku,” stāsta Liene.

Foto: Lienes Zēbergas arhīvs

Liene Zēberga pasākumā “Latvijas meža dienas 2023” Tervētē

Meža darbi iepriecina

Pirms studijām un arī pašlaik Liene ir stādījusi kociņus, veikusi meža aizsardzības darbus – jauno kociņu aizsardzībai dzinumus apstrādājusi ar repelentiem, kā arī ieguvusi pieredzi lielāku koku stumbru aizsardzībai no meža dzīvnieku postījumiem, speciālas spirāles uzlikšanā. Darbs mežā ir bijis pozitīvs un patīkams. Liene apgalvo, ka meža darbos satiktie cilvēki ir laipni un pozitīvi, kas viņai ir palīdzējis saprast, ka meža nozare ir tā, kas viņu patiesi uzrunā. Pozitīvais ir arī tas, ka meža nozare ir viena no pelnošākajām nozarēm Latvijā, kas nebūt nav mazsvarīgi, ja vēlas veidot patstāvīgu, nodrošinātu dzīvi.

Liene paralēli studijām pēdējā kursā jau kopš 3. kursa strādā Latvijas Valsts mežzinātnes institūtā “Silava” meža selekcijas

un kokaugu adaptācijas pētniecības virzienā. Viņa priecājas, ka darbu lieliski var apvienot ar studijām un viņai ir iespēja savas zināšanas izmantot arī praktiski. Visvairāk viņa priecājas par iespēju būt mežā un piedalīties zinātnes projektos. Turpmākie plāni saistās ar turpmākām studijām maģistra programmā, kā arī paralēlu darbu, lai papildinātu savas iemaņas un prasmes.

Vērtīgās studiju prakses

Liene stāsta, ka studijas Meža un vides zinātņu fakultātē dod iespēju ik gadu piedalīties studiju praksē. Piemēram, pagāšgad studentiem bija iespēja piedalīties AS “Latvijas Valsts meži” (LVM) un Valsts meža dienesta (VMD) darbā, iepazīstot gan LVM mežkopības, mežizstrādes, gan plānošanas darbības virzienu ikdienu, gan VMD struktūru, darba organizāciju un to, kā tiek izvērtēts meža dzīvnieku skaits un izsniegtas atļaujas medniekiem. “Žēl, ka to neredz plašāka sabiedrība,” saka Liene. “Tur viss ir pamatots un pārbaudīts. Sabiedrībā pieņemts kļūdaini domāt, ka cipari rodas tāpat vien, ka tos nesaisa ar reālo situāciju. Tāpat prakses laikā man radās jautājums LVM, kāpēc visu to profesionāli pamatoto informāciju par meža apsaimniekošanu, par papildu dabas aizsardzību, ko viņi veic, par iekšējiem noteikumiem, nestāsta plašāk sabiedrībai. Mūsu sabiedrībā valda drīzāk nezināšana – kāds pasaka, ka meža apsaimniekošana ir slikta un drīz vairs nebūs koku, citi, neizprotot dabu un meža apsaimniekošanu, akli piebalso. Ja sabiedrībai skaidrotu meža apsaimniekošanas nozīmi un tās ciklus, tad visiem būtu vieglāk. Man ir bijušas situācijas, kad prakses laikā, mežā zīmējot poligonus, lai vēlāk izkoptu mežu, padarītu cilvēkiem pieejamā un veidotu skaistāku vidi, pienāk klāt cilvēks un sāk filmēt to, ko darām, apsaukā par iznīcinātājiem u. tml. Taču labā noteikti ir daudz vairāk, nozarē sastaptie cilvēki ir ļoti pozitīvi un smaidīgi, ne velti darbs mežā uzlādē, atbrīvo no negatīvā un liek smaidīt,” stāsta Liene.

Uz jautājumu, ko viņa ieteiktu meža īpašniekam Latvijā, Liene atbild: “Patūriet savus īpašumus sev, ja ne sev, tad vismaz latviešiem. Neskrieniet pēc pirmā it kā labākā piedāvājuma, pieņemiet lēmumus nesteidzīgi un pārdomāti.”

No kreisās: Liene Zēberga, Alīna Kozure, Dināra Valtre video uzņemšanā ballei “Meža vakars 2022”

Līga SOLOSTEJA,
MKPC mežsaimniecības
projektu vadītāja,
e-pasts: līga.solosteja@
mkpc.llkc.lv
tālr. 28018569

NOMEDĪTO MEŽA CŪKU GAĻU TAGAD BŪS VIEGLĀK LAISTĀ APRITĒ

2024. gada jūnijā apritēs 10 gadi, kopš Latvijas–Baltkrievijas pierobežā atrastai mirušai meža cūkai tika konstatēts Āfrikas cūku mēris (ĀCM) – nāvējošā dzīvnieku infekcijas slimība, kas turpmāko desmit gadu laikā ir prasījusi gandrīz 9000 meža cūku un vairāk nekā 53 000 mājas cūku dzīvību.

Pārtikas un veterinārā dienesta (PVD) līdzšinējā pieredze liecina, ka dabā meža cūku populācija un inficētā vide ir ĀCM vīrusa rezervuārs, kas apdraud gan meža cūkas, gan mājas cūku novietnes. Kamēr nav izstrādāta vakcīna ĀCM apkarošanai meža cūku populācijā, vienīgie efektīvie ĀCM ierobežošanas un apkarošanas pasākumi ir meža cūku skaita samazināšana un populācijas pārvaldība.

Pēdējo piecu gadu laikā novērojams meža cūku skaita pieaugums Latvijā, kas diemžēl sev līdzī ir nesis strauju ĀCM izplatību šo dzīvnieku populācijā, vienlaikus būtiski palielinot slimības ievazāšanas riskus mājas cūku novietnēs. Pirms kāda laika PVD ziņoja, ka ir sācies ĀCM otrais vilnis, taču tagad jau var runāt par cīņu ar cunami – citviet tas ir gājis pāri, aiz sevis atstājot mirušu meža cūku simtus, citviet vēl tikai tuvojas. Piemēram, šī gada pirmajos divos mēnešos ir konstatētas teju 250 ar ĀCM inficētas meža cūkas, kas ir uz pusi vairāk nekā līdzīgā laika periodā pērn.

Jauns rīcības plāns

Lai nepieļautu situācijas pasliktināšanos, nupat ir apstiprināts Pārtikas un veterinārā dienesta un Valsts meža dienesta (VMD) izstrādātais “Nacionālais rīcības plāns attiecībā uz meža cūkām, lai nepieļautu Āfrikas cūku mēra izplatīšanos”, kas paredz dažādus slimības ierobežošanas pasākumus, kuri galvenokārt vērsti uz vēl aktīvāku mednieku līdzdalību slimības ierobežošanā, tostarp atvieglojot prasības meža cūku gaļas aprītei Latvijā.

Šī iniciatīva nozīmē gan atkāpes medījumu pirmapstrādes vietā, medību māju un tādu reģistrēto medījumu apstrādes vietu atzīšanu kā mazjaudas medījumu apstrādes uzņēmumi, gan tādu mazjaudas uzņēmumu atzīšanu, kuros ir iespējams apstrādāt nomedīto meža cūku ķermeņus un sadalīt iegūto gaļu, lai to varētu nosūtīt pārstrādei atzītos gaļas pārstrādes uzņēmumos, gan jau atzīto gaļas ieguves un pārstrādes uzņēmumu darbības paplašināšanu, lai nodrošinātu atbilstošu meža cūku gaļas aprīti.

Taču pirmais posms iepriekš minētajā ķēdē, protams, ir mednieks, kuram tagad ir radīti visi nepieciešamie apstākļi, lai nomedītā dzīvnieka gaļu būtu iespējams ne tikai atstāt pašpatēriņam, bet arī laist pārtikas aprītē, tādējādi ar šo hobiju arī nopelnot.

Lai mednieks savu nomedīto meža cūku varētu nodot tālākai izmantošanai pārtikas aprītē:

- nomedītā meža cūka ir jāidentificē ar VMD elektroniski piešķirto atļaujas numuru. To var vienkārši paveikt, izmantojot, piemēram, savilcēju, kontroles papīra aparocē, krotālijas, neplīstošu papīru u. tml.;
- nepieciešams negatīvs ĀCM laboratoriskais izmeklējums. Kārtība, kādā izmeklējums veicams, ir vispārzināma, neskaidrību gadījumā var ielūkoties PVD tīmekļvietnē (sadaļa – Veterinārā uzraudzība > Āfrikas cūku mēris > Informācija medniekiem).

Kad meža cūka identificēta un saņemts negatīvs ĀCM izmeklējuma rezultāts, no PVD jāpieprasa atļauja meža cūkas nogādei atzītā medījumu apstrādes uzņēmumā. To var izdarīt elektroniski, nosūtot pieprasījumu brīvā formā sava reģiona PVD pārvaldei. Pieprasījumā norāda, ka persona vēlas saņemt atļauju meža cūkas ķermeņa izvešanai, uzrādot vai minot testēšanas pārskatu ar negatīvu ĀCM izmeklējuma rezultātu un konkrētu medījumu apstrādes uzņēmumu, uz kuriem tā vēlas savu nomedīto meža cūku vest pārstrādei. Līdz atļaujas saņemšanai medījums glabājas medību mājas dzesētavā (nedrīkst sasaldēt). Atļauja parasti tiek dota uzreiz pēc tam, kad PVD ir pārliecinājies, ka nomedītais dzīvnieks nav inficēts ar ĀCM, ko apliecina laboratoriskais izmeklējums.

Tikmēr mednieks kopā ar apmācītu personu aizpilda apliecinājumu par medījuma

sākotnējo apskati nomedīšanas vietā, secinot, vai nav konstatētas novirzes no normas.

Starp citu, par apmācītu personu var kļūt mednieks pats vai kāds no mednieku kolektīva. To var izdarīt, izejot ar PVD saskaņotu apmācību, ko var organizēt jebkurš mednieku kolektīvs vai mācību iestāde (piemēram, Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs, Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte, asociācijas u.tml.), pieaicinot kvalificētus lektorus.

Kad atļauja saņemta, meža cūkas ķermeni (ar ādu), ievērojot biodrošības pasākumus, nogādā tādā medījumu apstrādes uzņēmumā, kas ir atzīts ĀCM atkāpju piemērošanai meža cūku gaļas aprītes jomā. Tur medījums tiek nodrīts, PVD veterinārārsts veic pēcnāves veterināro ekspertīzi, noņem un nosūta gaļas paraugu laboratoriskā izmeklējuma veikšanai uz trihinelozi un pēc atbildes saņemšanas uzliek medījuma gaļai veselības marķējumu.

Iegūto meža cūkas liemeni ar PVD atļauju drīkst nosūtīt uz tādu gaļas produktu ražošanas uzņēmumu, kas atzīts ĀCM atkāpju piemērošanai, konservu vai tādu produktu ražošanai, kur ražošanas procesā gaļas iekšējā temperatūra sasniedz 80 °C.

Meža cūkas liķa savākšana

Foto: Ivars Koloda

Iegūtajai produkcijai tiek uzlikts ovāls identifikācijas marķējums, un to brīvi var laist tirdzniecībā.

Meža cūkas ādu, sālot 14 dienas, var atdot medniekam kā trofeju, attiecīgi pie-reģistrējot šādu darbību PVD.

Atvieglotas prasības atzīta mazjaudas medījumu apstrādes uzņēmuma izveidei

Pašlaik Latvijā ir 21 atzīts medījumu apstrādes uzņēmums, no kuriem pagaidām tikai trīs ir atzīti ĀCM atkāpju piemērošanai, kā arī trīs gaļas pārstrādes uzņēmumi, kas ir atzīti arī ĀCM atkāpju piemērošanai meža cūku gaļas aprites jomā.

Iespējams, medniekam vai mednieku kolektīvam ir vērts apsvērt domu par atzīta mazjaudas medījumu apstrādes uzņēmuma izveidi. Arī šeit ir atvieglotas prasības,

tomēr ir jānodrošina sekojošais:

- telpām ir jābūt viegli mazgājamām un dezinficējamām;
- jābūt pieejamam dzeramajam ūdenim ar iepriekš veiktiem laboratoriskiem izmeklējumiem;
- jābūt kanalizācijas sistēmai ar 6 mm diametra caurumu noteku sietiem;
- medījuma dīršana un gaļas sadale var notikt vienā telpā, procesus nodalot laikā;
- nodirāta medījuma gaļu, kā liemeņu daļas, sadalītu gaļu var sasaldēt;
- ierobežojums – uzņēmumā drīkst apstrādāt ne vairāk kā 10 lielos medījumus nedēļā;
- darbiniekiem ir jāiziet minimālās higiēnas prasību apmācību kurss;
- darbiniekiem ir jābūt ģimenes ārsta izziņai par atbilstību darbam ar pārtiku;
- uzņēmumā ir jābūt paškontroles sistēmai procesu un gaļas izsekojamī-

bas nodrošināšanai;

• nav nepieciešama atsevišķa telpa garderobei, tā var būt arī konkrēta vieta kopējā telpā, tualete var atrasties blakus ēkā;

• veterinārārsta vajadzībām nepieciešams slēdzams skapītis.

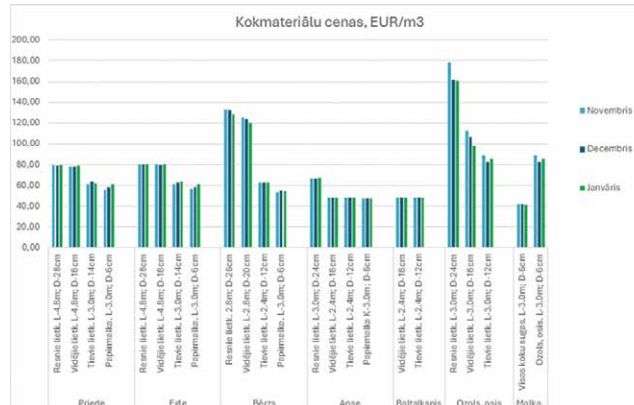
Šī gada pavasarī PVD medniekiem un gaļas pārstrādes uzņēmumiem organizēs seminārus par iepriekš minētajiem jautājumiem, lai pēc iespējas ātrāk ieviestu jauno sistēmu, tādējādi veicinot ātru un drošu meža cūkas gaļas nonākšanu pārtikas aprītē, vienlaikus veicinot meža cūku medības un samazinot ĀCM izplatību meža cūku populācijā.

APAĻO KOKMATERIĀLU PRODUKTU CENU TENDENCES

MKPC sadarbībā ar Meža un koksnes produktu pētniecības un attīstības institūtu (MEKA), veicot apaļo kokmateriālu cenu monitoringu, secina, ka no 2023. gada novembra līdz 2024. gada janvārim koksnes tirgū ir vērojama apaļo kokmateriālu sortimentu cenu svārstības, no kurām vislielāko cenas kritumu ir piedzīvojuši ozola, oša lietkoksnis sortimenti, bet straujākais cenas kāpums ir novērots skujkoku papīrmalkas sortimentiem.

Laika posmā no novembra līdz janvārim visstraujākais cenu kritums ir ozola, oša sortimentiem, kur resnās lietkoksnis sortimenta cenas kritums ir 11,83 % (160,50 EUR/m³), vidējās lietkoksnis sortimenta cenas kritums ir 11,22 % (97,72 EUR/m³). Būtisks cenas kāpums redzams skujkoku papīrmalkas sortimentiem, kur priedes papīrmalkas cenas kāpums ir 9,09 % (61,18 EUR/m³), egles papīrmalkas cenas kāpums ir 9,46 % (61,18 EUR/m³). Pārējiem koku sugu sortimentiem nav novērots būtisks cenas kritums vai kāpums, pamatā saglabājas tendence kokmateriālu cenai lēnām kristies. Priedes resnās lietkoksnis cenas kritums ir 2,20 % (79,35 EUR/m³), vidējās lietkoksnis cenas kritums ir 2,65 % (78,55 EUR/m³). Egles resnās lietkoksnis cenas kritums ir 3,30 % (80,59 EUR/m³), vidējās lietkoksnis cenas kritums ir 2,22 % (80,33 EUR/m³). Bērza resnās lietkoksnis cenas kritums ir 3,41 %

(128,89 EUR/m³), vidējās lietkoksnis cenas kritums ir 4,18 % (120,07 EUR/m³), papīrmalkas cenas kritums ir 0,69 % (54,32 EUR/m³). Apses resnās lietkoksnis cenas kāpums ir 5,96 % (67,11 EUR/m³), vidējās lietkoksnis cenas kritums ir 0,27 % (48,51 EUR/m³), papīrmalkas cenas kāpums ir 0,54 % (47,75 EUR/m³). Baltalkāņa vidējās lietkoksnis cenas kritums ir 0,26 % (48,51 EUR/m³), tievās lietkoksnis cenas kritums ir 1,21 % (48,31 EUR/m³).

Lai gan katru mēnesi ir novērotas vidējās koksnes cenu svārstības, kur visstraujākās cenu izmaiņas atsevišķiem sortimentiem tika fiksētas decembrī un janvārī, patlaban kokmateriālu cenas ar atsevišķiem izņēmumiem nav būtiski mainījušās.

Artis MISIŅŠ,
MKPC mežsaimniecības
projektu vadītājs,
tāl. 26534704
e-pasts:
artis.misins@mkpc.llkc.lv

AUGOŠU KOKU IZSOĻU PĀRDOŠANAS REZULTĀTI

Cirsma izsoļu portālā www.mezabirza.lv ziemas sezonā (2023. gada decembris – 2024. gada februāris) kopumā veiksmīgi noslēgušās 40 izsoles. Pārdoti 130 ha meža cirsma ar kopējo izcērtamo likvīdo apjomu 27 600 m³, no tiem: B 29 %, E 22 %, P 20 %, Ba 12 %, A 9 %, M 6 % un citas koku sugas.

Kopējais cenas pieaugums – 20 %, savukārt vidējais cenas pieaugums – 21%. Kopējā darījumu summa sasniedz 1,3 miljonus eiro.

Cirsma cenas pa sortimentu grupām

Skuju koku cirsma cenas, sākot no 38 līdz 66 EUR/m³, vidējā svērtā cena 51 EUR/m³.

Skuju un lapu koku cirsma cenas svārstās no 27 līdz 59,70 EUR/m³, vidējā svērtā cena 50 EUR/m³.

Lapu koku cirsma cenas, sākot no 18,20 līdz 48,50 EUR/m³, vidējā svērtā cena 36,60 EUR/m³.

Noslēdzās viena bērzu cirsma izsole ar pēdējā laikā augstāko cenu – 65,20 EUR/m³.

Ziemas sezona kopumā aizvadīta bez lielām cenu svārstībām. Februāra mēnesī varēja novērot pieaugumu skuju koku papīrmalkas un guļšņa sortimentam, kas atsaucās arī aktivitātē un augstākās cenās skuju koku cirmās. Jaunums Meža biržā – dalītāis maksājums izsoles sagatavošanai senioriem. Tāpat aicinām apmeklēt www.mezabirza.lv Jaunumu sadaļu, kā arī sekot Meža biržas Facebook lapai, kur tiek publicēta aktuāla un noderīga informācija meža īpašniekiem.

Iveta NARKĒVIČA,
SIA "Meža birža"
mārketinga un
komunikāciju projektu
vadītāja, e-pasts:
iveta@mezabirza.lv

2024. GADA DABAS SIMBOLI

Katru gadu dažādu dabaszinātņu nozaru biedrības Latvijā nominē kādu savvaļas faunas vai floras sugu par nākamā gada dabas simbolu, lai informētu sabiedrību par to bioloģiju un ekoloģiju, aizsardzību un iespējām iesaistīties sugas saglabāšanas aktivitātēs. Iepazīstieties ar dažiem no 2024. gada simboliem!

Gada koks – zemais bērzs

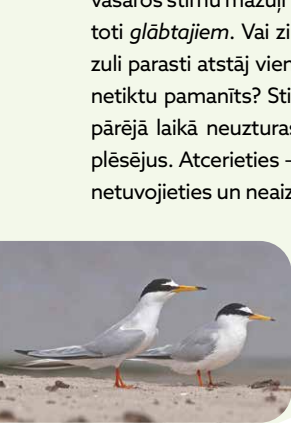
Zemais bērzs (*Betula humilis*) ir viena no četrām Latvijā sastopamajām bērzu sugām. Latvijā sastopams samērā reti – vairāk Latvijas austrumu un ziemeļu daļā pārejas un zāļu purvos, pārmītos zālajos, kā arī pārpurvotos ezeru krastos un mitros, skrajos mežos. Zemais bērzs ir neliels krūms, kas

var sasniegt līdz divu metru augstumu. Tam raksturīgi stāvi zari, brūna miza un iegarenas, nedaudz ādainas lapas ar zobainu malu un nopaļotu lapas galu.

Gada dzīvnieks – stirna

Stirna (*Capreolus capreolus*) – mazākais un visbiežāk sastopamais briežu dzimtas dzīvnieks Latvijā. Stirnas ir nometnieki, kas apdzīvo noteiktu teritoriju un nav ļoti sabiedriskas. Pavašaros stirnu mazuli ir vieni no biežāk nepamatoti *glābtajiem*. Vai zinājat, ka stirnu māte mazuli parasti atstāj vienu un tas guļ nekustīgi, lai netiktu pamanīts? Stirna to atnāk pabarot, bet pārejā laikā neuzturas blakus, lai nepievilinātu plēsējus. Atcerieties – ja atrodat stirnas mazuli, netuvojieties un neaiztieciot to, ejiet garām.

Gada putns – mazais zīriņš

Mazais zīriņš (*Sternula albifrons*) ir izvēlēts, lai vērstu uzmanību uz jūras pie-

krastēs ligzdojošo putnu aizsardzību. Mazais zīriņš ir reta piekrastē ligzdojoša suga. Sugu apdraud traucējumi ligzdošanas vietās. Ligzdo jūras piekrastē un Daugavas ielejas salīnās, arī uz jumtiem Rīgā. Mazo zīriņu ligzdas ir bedrītes, kurās šie putni izdēj divas trīs olas smilšu krāsā ar tumšiem punktiņiem, kas ir labi nomaskētas.

Gada augs – mūžzaļā sporaugu apdzira

Mežu iemīniece **mūžzaļā sporaugu apdzira** (*Huperzia selago*)

auglīgos lapu koku un jauktu koku mežos ir novērojama visu gadu. Tā ir mūžzaļa. Uz stāvajiem stubriem, kas galotnē dakšveidīgi zarojas, blīvi sakārtotas tumši zaļas sīkas lapas. Apdzirai nav ne ziedu, ne augļu – tā vairojas ar sporām.

Gada sēne – zilzaļā hlorociborija

2024. gada sēnes godu ir ieguvusi **zilzaļā hlorociborija**

(*Chlorociboria aeruginascens*). Maza, krāšņa un noderīga, Latvijā bieži sastopama, tomēr maz ievērota un maz pētīta. Daudzi sēņotāji un dabas vērotāji meža maigajos sūnu toņos bieži ir pamanījuši koka sprungulīšus košā zilgani zaļā krāsā – tā ir Gada sēnes iekrāsota koksne. Zilzaļā hlorociborija ir askusēne, kas aug uz trūdošiem lapu kokiem.

Gada dzīvotne – mitrāji

Mitrājs ir pārmitra vai ar seklu ūdens

slāni klāta teritorija. Pie mitrājiem pieder palieņu pļavas, zāļu purvi, augstie purvi, arī piejūras zālāji un dabiski applūstoši, pārmitri meži un citas dzīvotnes, kur sastopas zeme un ūdens, tajā skaitā cilvēku veidoti mitrāji.

Gada sūna – parastā liklape

Parastā liklape

(*Campylopus introflexus*) Latvijā ir ienācēja. Tā ir dzeltenīgas vai olīvkrāsas sūna, kas sausā laikā kļūst pelēcīga. Lapas šauri lancetiskas ar izejošu dzīslu, kas pāriet caurspīdīgā matiņā – tie padara sūnu samērā viegli pamanāmu un atpazīstamu. Matiņi katras lapas galā atgādina nelielu zvaigznīti.

Gada gļotsēne – trauslā lāsenīte

Trauslā lāsenīte

(*Leocarpus fragilis*) ir visai bieži sastopama. Kamēr tā vēl jauna, ir koša un labi pamanāma, jo sastāv no daudziem auglķermeņiem, kas atgādina krāsainas lāsītes. Trauslā lāsenīte tipiski ir meža zemeszemes suga – tā visbiežāk atrodama pakāpusies uz sūnām vai citiem augiem – mellenājiem, zāles stiebriem, kā arī nobirās uz maziem zariņiem, skujām, mizām vai koksnes atliekām, retāk uz kritālām vai stāvošiem kokiem.

Jana ALKSNĪTE,
MKPC mezsaimniecības
projektu vadītāja,
tāl. 63050477
e-pasts: jana.alksnite@
mkpc.llkc.lv

LLKC MEŽA KONSULTĀCIJU PAKALPOJUMU CENTRS

Rīgas iela 34, Ozolnieki, LV-3018
Ozolnieku pag.,
Jelgavas nov. LV3018
Tāl. 63050477
e-pasts: mkpc@mkpc.llkc.lv
www.mkpc.llkc.lv

Vieta	Vārds, uzvārds	Tālrunis
Sigulda	Laīla Šestakovska	28323647
Grobiņa	Agriņa Šēnberga	29285111
Saldus	Maruta Pragulbicka	20222041
Krāslava	Edgars Sušinskis	26418970
Limbaži	Jānis Zvaigzne	28307178
Ludza	Andrejs Kukšīnovs	29411165
Madona	Mairita Bondare	28381176
Preiļi	Astrīda Rudzīte	26410476
Rēzekne	Kārlis Folkmanis	29363016
Iecava	Rita Daščiora	22019356
Jēkabpils	Artis Misiņš	26534704
Ozolnieki	Kārlis Folkmanis	29363016
Gulbene	Kārlis Folkmanis	29363016
Tukums	Kārlis Folkmanis	27812527
Talsi	Valdis Usne	26438175
Valmiera	Andris Vīrs	26108426

Izdevējs: SIA LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs,

Izdevumu sagatavoja **Līga Solosteja**, tālr. 63050477, mob. 28018569.

Izdevumu var abonēt kopā ar "Lauku lapu" Latvijas Pastā, abonēšanas indekss 1163

Makets: Dzintars Melnis. Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Jelgavas nov. LV-3018

